



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

5 Expenduntur specialius peccata, quae in bello principes, duces, & milites
solent committere

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

gium postliminij erat concessum: hoc autem privilegium in eo si-
cum erat, ut ea que illo gaudebant, si ab hostibus capiebantur, ob
cuius capturam, quasi extra litem, & terminum regni constitue-
bantur, cum postea redibant, siue bello extincto ab hostium po-
testate, siue alia ratione quacunq; reputabantur ac si nunquam
in hostium potestatem devenissent, sed eundem statum obtine-
bant, quem habebant ante capturam. Ea verò que hoc privilegio
gaudebant, sunt. Primo, homines, siue serui, siue liberi, liberi redi-
bant ad suam libertatem, serui ad suam pristinam servitutem, hoc
est, ad priorem dominum, seu illius hæredes. Quòd si pretio ali-
quis eo ab hostibus redemisset, si intra tres annos à domino pre-
tium redemptori offerrebat, obligatus erat redemptor servus tra-
dere, secus elapso triennio constat *l. in bello, §. si quis servum.*
ff. de Captiv. & postlim. reuer. iuncta leg. ab hostibus 2. l. eodem tit. Sec-
undò, gaudebant privilegio postliminij, naues apte vsibus belli,
secus piscatorie alie agiles, que recreationis causa parantur. Ter-
tiò, equi, vel equæ fienti patientes, ita habent. l. 2. ff. de captiv. &
postlim. reuer.

26 Hæc que de mobilibus iure Cæsareo statuta extant, statu-
tis aliorum regnorum confirmata sunt, præcipuè in hoc regno
Castellæ *leg. 26. tit. 26. part. 2. vbi solum requiritur, quòd res subla-*
ta ab hostibus cum ipsis pernoctauerit, etiam si ad locum tutum
perducta non esset. Porruerunt autem leges, ob bonum commune
militiæ, hæc militibus donare, & à veris dominis aufere, tum vt
ipsi milites hæc ratione animofores essent in pugna, tum ne ser-
uipalis agerentur, an rei captæ dominum hostes haberent, cum ob
vitandas lites in hac inuestigatione.

27 Aduerto tamen cum eisdem Doctoribus Molina, & Co-
ninch. supra. Primo has leges per se non extendi ad bona subla-
ta ab his, qui subiecti non sunt iuri Cæsareo, & Castellæ, quare
si bona, que Hispanus vsurpat à Turcis, Turcæ accepissent à
Gallis, non videtur ex vi harum legum retinere posse. Neque
contra Gallus, si vsurpat bona Hispanorum à Turcis, quia
Hispanus, & Gallus non eidem iuri subduntur. At credo in omni
ferè natione ius hoc approbante consuetudine esse introductum,
vt placet Em. Saa. *verbo bellum. nu. 4. Secundò, aduerto hoc privile-*
gium esse concessum militibus hæc bona ab hostibus eripientibus;
non tamen si emptione, aut donatione accipiant, quia tunc debent
prioribus dominis restituere. Esto contrarium placeat Eman. Saa.
loca citato tit. Complut. quod in Romana expunctum est. Terriò,
aduerto, si credatur Dominum non esse recuperatum rem ab
hostibus malè possessam, vt ferè semper contingit, poteris eam
ab illis vili pretio emere ea, intentione, vt si dominus compara-
uerit, illi reddas, quia in hoc nullam illi irrogas iniuriam, sed pot-
ius utiliter eius negotium geris. Quapropter si ipse postea ve-
lit rem sibi reddi reddere tibi debet pretium pro illa datum, tam
in foro conscientie, quam exteriori. Tum quia hostis non tenet-
ur de euictione, tum quia nomine ipsius, & ex præsumpta eius
voluntate pretium dediti. Mol. & Coninch. supra Valq. de restit.
cap. 9. §. 2. dub. 5. nu. 28. Bonac. alios referens disput. 2. de restit. q. ult.
sect. 1. puncto 12. num. 14. Idem est dicendum de his rebus cultui di-
uino dicatis, quas hæretici vsurpant à Catholicis, & vili pretio
vendunt, poteris, inquam, illas emere ex præsumpta domi-
norum voluntate: credendum enim est dominos Catholicos pos-
sitis velle, vt vili pretio emanent, & cultui diuino applicentur,
quam quòd ab hæreticis detineantur, & in vsus profanos inlu-
mantur. sic Mol. d. disp. 118. fine.

28 Sexta difficultas est, an possit, & debeat ciuitatem ali-
quam, vel aliquas dari in prædam militibus? Respondeo per se
posse, & aliquando conuenire, si nimis rebellis fuit, & iniuriola,
vt sic aliis ciuitatibus sit in exemplum. Regulariter tamen id non
debet, quia hæc occasione multa parantur scelera à militibus,
extorquendo pecunias à captiuis, & eorum mulieres, & filias vio-
lando. Quapropter debet Princeps, & dux, qui hæc potestatem
militibus concedit, vigilare summe, ne hæc scelera committantur,
& committentes grauissimo supplicio punire, vt alij in officio
contineantur; aliàs reus erit totius damni; sic ex Syluest. Vi-
ctor. & communi sententia notat Valen. *disp. 3. q. 16. p. 3. vers. sexto,*
infero. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 12. Mol. tract. 2. disp. 122. in
princ. Bonac. disp. 2. de restit. q. ult. sect. 1. pag. 12. n. 20. 29. Septima
difficultas est, possit ne Princeps compositionem facere cum alio
Princepe iniuste bellante, damnorum que sui subditi acceperunt?
Respondeo, si ipsi subditi liberè consentiant, certum est posse; si
autem ipsi tenuant, nulla est remissio, nisi bono communi, paci-
que reipublicæ expediat; quia Princeps ex officio tenetur subdi-
tos defendere, & iniuriantes cogere ad satisfaciendum quod si
absque rationabili causa omittat, iniuriolosus illis est. Stante
autem bono communi reipublicæ, potest Princeps subditis iniuris
compositionem, & remissionem facere, quia potestatem habet co-
gendi subditos, vt pro bono communi aliquam iacturam patian-
tur: sic aliis relatis Syluest. verbo bellum tom. quest. 12. Mol. disp. 123.
concl. 3. §. 4. Bonac. d. 2. de restit. quest. ult. sect. 22. §. 3. in fine. Dam-
na verò facta Ecclesiæ, & Ecclesiasticis personis non sunt, si id bono
communi expediat, & præcipuè si ex continuatione belli, & ius
damnum Ecclesiæ imminet, vt ferè semper contingit. sic Mol. sup.

PUNCTVM V.

Expenduntur specialius peccata, que in bello Principes, duces, & milites solent committere.

- 1 Si iniustum est bellum, peccat Princeps contra iustitiam, cum obligatione restituendi damna inde sequuta.
- 2 Si iustum est bellum, peccat Princeps, si stipendia militibus non concedit statuto tempore. Item si temerè exercitum periculis exponit.
- 3 Duces, & ministri Principis grauissimè peccant, si plures milites representent, quam secum habeant. Item enumerantur alia peccata, que solent committere.
- 4 Expenduntur peccata, que milites committere solent.

1 Si iniuste bellum moueat Princeps, clarum est & peccat
contra iustitiam, aduersus oppugnatos, & aduersus sibi sub-
ditos, & iis omnibus esse obligatum satisfacere damna, que inde
receperunt, quia fuit illorum iniusta causa. Ab hæc tamen obli-
gatione facisfaciendi subditis liberaretur Princeps, si ipsi absque
vlla coactione scientes bellum iniustitiam illud aggrederentur, quia
tunc ipsi sibi damna pararunt. sic Mol. *tract. de iustit. disp. 123.*
concl. 2.

2 At posteo iusto bello, Princeps peccat, si stipendia militi-
bus non concedat, in pretium laborum, & periculum, que mis-
les subit: imò obligatus est, vt quantum fieri potest illa reddat
statuto tempore, quia sic pactus, & sub hæc conditione miles fe-
cit militiæ tradidit: sic omnes Doctores. Adde hoc stipendium debe-
ri, etiam si iniustum exiit. Syluest. *verbo miles, num. 8. Eman. Saa.*
verbo bellum, num. 15. Ex quo fit posse militem occultia compen-
satione vti, si alia via stipendia obtinere non potest. Mol. disp. 116.
in princ. Secundò fit teneri Principem relaxare omnia damna,
que milites pressi necessitate patiuntur, & aliis inferunt. Solent
etiam ob hæc causam propria vili pretio vendere, iniustitiam, &
luero cessare. Item solent vicinos populos molestare, & ab eis
indebita extorquere, exercitum concitare, & in rebellionem pro-
ditare, & republicam periculo exponere, & alia multa quorum
omnium Princeps cautus iniusta est, relaxare que tenetur. Idem &
de iis qui à Principe destinati sunt ad hæc stipendia militibus
soluenda, si culpabiles existant, quia ad hæc iniustitiam concu-
runt. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 95. Deinde peccat potest Prin-
ceps cum obligatione restituendi, si sine causa, & temerè exerci-
tum periculo maximo exponeret. Non enim dominus est vici
subditorum, sed gubernator, neque pro suo arbitratu bona illo-
rum potest expendere, sed prout communi bono necessarium
fuerit, aliàs non Rex, sed tyrannus erit. Valen. d. quest. 16. p. 3. vers.
item peccat.

3 Duces verò, & ministri Principis peccant grauissimè, si
plures milites representent, quam secum habeant, vt sic plura
stipendia accipiant, & sibi retineant. Nam præterquam quòd ea à
Principe iniuste usurpiunt, grauissimorum damnorum sunt causa.
Nam Princeps credens tot milites adesse, non procurat alios mi-
lites submittere ad castrum defendendum, inimicòque oppug-
nandos, qui necessarii erant eaque de causa non solum non re-
portat victoriam, quam verè reportaret, sed sæpe castrum ad ini-
micis occupatur, vel milites grauitur cadunt, & reipublica re-
ligioque Christiana in maximo periculo constituitur, cuiusque
hostes exardescunt, & insolentiores sunt. prob dolor! Tenetur
ergo duces hoc crimen committentes hæc omnia reparare; sic
Mol. *d. 116. vers. solet. Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 108. Bonac.*
disp. 2. de restit. quest. ult. sect. 1. puncto 12. §. 3. num. 27. Secundò,
peccant duces, & ministri Principis, si ob negligentiam, vel ob
furtum, necessaria ad bellum parantes, parent cibum, & potum,
aliæque huiusmodi corrupta ex qua mors militibus prouenit,
aliæque damna enumerata sequantur. Et idem est, si ob eandem
causam simulent se præparasse ea, que ad bellum sunt necessaria
ex voluntate Principis, cum tamen in minori quantitate præpa-
rata sint, aut si præparent ea, que victoriæ consequenda necessa-
ria, sunt dolosa, & falsa. Molina dicta disp. 116. vers. non dissimila.
Bonac. supra. Terriò, peccant duces transeuntibus cum suo exercitu
tenentes loca vicina suspensa, neque manifestantes, quo sint di-
uersi, vt sic accedat, & offerat, & vnusquisque locus mag-
nam quantitatem, ne illuc exercitus transeat, quia hæc via regnum
grauatur iniuste, tum grauando populum, apud quem diuersis
exercitus, tum accipiendo ab aliis illam summam. Et licet ducibus
concessa sit electio vnus populi præ alio, quando onus non potest
in omnes æqualiter diuidi: non tamen est illis concessum, neque
concedi potuit, vt hanc electionem venalem faciant, & sibi pre-
tium retineant. Expediebat namque potius si vnus populus gra-
uabatur, hospitando exercitum, reliqui ad eius leuamen concu-
rerent, media aliqua contributione. Mol. disp. 116. vers. molestum
Coninch. disp. 31. dub. 7. num. 100. Bonac. dicta disp. 2. de restit. quest.
ult. sect. 1. puncto 12. num. 27. Quarto, peccant duces signantes suos
familulos in milites, & centuriones, vt stipendium à Principe lig-
natum imminuant, & sibi illam partem referunt nisi comit-
iplo

ipios gratis ducibus donare, quod raro est credendum: Bonacina, supra.

4 Milites vero primò peccant contra fortitudinem, si temere, & abique vlla necessitate periculo vitæ se exponerent. At quod est probabilis spes cum proprio, vel aliquorum damno fructum copiosum esse consecuturos, laudabile erit, & actus fortitudinis se morti periculo traditur, sicuti fecerunt viri fortissimi, sic Valent. disp. 3. quest. 16. pag. 3. assert. 2. versitem peccarent. Secundo peccant milites, si stationem, & pugnam deserant, etsi adesse evidens mortis periculum, quia ad hoc munus obeundum ob bonum reipublicæ se obligarunt, & stipendia accipiunt. Tertio, tenentur defendere arces, & locum sibi demandatum, quorum spes aliqua subest resistendi. Aliàs obligantur omnia damna inde provenientia reparare, & capitis pœna plectuntur, vtpote rei lætæ maiestatis. tom. 3. ff. ad leg. Jul. maiest. quod si nulla est spes se posse hostibus resistere, non tenentur mortem expectare, quia esset frustranea, inutilis, & nociua talis expectatio, & contra charitatem sibi debitam, ac proinde ad id se obligare non poterunt. Mol. disp. 116. in princ. Coninch. disp. 31. de bello dub. 7. num. 97. Quarto, peccant milites mortaliter, & contra iustitiam, si sine Ducis, aut Principis facultate castra deserant, quia sub hac obligatione sunt conducti: si enim hæc facultas discedendi libera esset, nulli militi, non posset Dux securè ad bellum procedere, cum enim existimaret sufficientem numerum habere ad pugnam, se vacuum, & inermem inueniret; eaque de causa merito pœna capitis, vel vitæ, & infamie: plectitur, sic discedens, vt tradit Gloss. cap. ius militare disp. 1. verb. deseratur. Neque Dux in concedenda hac licentia facilis esse debet, præcipuè cum miles nulli pugnae interfuit, quia inde non sumptus reipublicæ, & Principi dampnum proveniet, qui tot sumptus fecit in milite sustentando, & alportando absque vlla utilitate. At si miles aliquibus annis suo officio facis fecit, expedit rationabilè aliqua causa intercedente, vt ei facile licentia discedendi concedatur. Nam vt bene dicit Mol. supra, hæc facultas viam aperit, vt alij se militiae dedicerent, & difficultas omnino præcluder. Quinto, peccant milites, si vltra debitum sibi stipendium aliquid accipiant: Lucæ 3. Neminem conuentatis, neque calumniam faciat, & contenti estote stipendiis vestris. Quapropter si aliquid accipiunt præter id quod ex consuetudine iam recepta illis debitum est, peccant, & obligati sunt ea dantibus restituere, nisi manifestè constet gratis donare, quod raro est præsumendum; concedunt enim timore maioris mali. Neque excusantur ex eo quod Principes eis stipendia non soluant, quia non obinde hospites grauari sunt, excusantur tamen, si præter extrema, vel graui necessitate facerent. Repararetur autem grauis necessitas, & sufficiens, si vel periret, vel deserere castra cogentur, quod si fieri non potest sine magno sui vel reipublicæ damno. Princeps autem hæc omnia damna tenetur reparare, cum ob eius causam data sint. Sexto, peccant milites facientes sibi plures domos signari, quibus hospitentur, intendentes in vna solùm hospitari, & ab alijs pecunias recipere, ne ibi commoretur, iniustissime enim tales pecunias recipiunt, & obligati sunt eas restituere, & eandem obligationem subit, qui eis chirographa diuersa concessit, cum fuerit causa huius iocique venerationis. Vide Molinam dicta disp. 116. Coninch. disp. 32. dub. 7. et. num. 94. Bonacina disp. 2. de restit. qu. vltim. sect. 1. punct. 12. §. 3.

PUNCTUM VI.

Quæ personæ in bello pugnare possint.

- 1 Omnes pugnare possunt, nisi eis sit specialiter prohibitum.
- 2 Episcopi, clerici, monachi, seu religiosi prohibitum est propria manu pugnare.
- 3 An monachi laici, & clerici in minoribus sub hac prohibitiona continentur? Negant aliqui.
- 4 Approbatur eorum sententia in eis, qui privilegio fori non gaudent. Approbatur in iis, qui tali gaudeant privilegio.
- 5 Possunt clerici in sacris bello assistere, & ad pugnam hortari milites, consolari, &c.
- 6 Neque ad hæc officia exercenda indigent licentia sui Episcopi.
- 7 Ad se, suasque defendendas propria manu clerici pugnare possunt.
- 8 Neque obinde irregulares sunt censendi.
- 9 Solum Pontifex dispensare potest, vt clerici in bello præstent, vel propria manu pugnet.
- 10 Inuales, & heretici ad bellum vocare, esto per se illicitum non sit, regulariter tamen est illicitum.
- 11 In bello iniusto nemo pugnare potest. Timore mortis aliqui excusantur.
- 12 Occurrente necessitate omni tempore pugnandum est: extra illam diuini sensus pugnari non potest.

1 Si bellum iustum sit, omnes in eo pugnare, adiutareque possunt, nisi eis specialiter sit prohibitum, quia exercere actionem licitam, ad illamque iurare per se laudabile est. Videamus ergo quibusnam hoc sit prohibitum, & quo iure?

2 Respondeo, Episcopis clericis, & monachis, seu religiosi. Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

sis prohibitum est propria manu pugnare, vel exercitum ducere neque aliis inuenitur facta prohibitio. De monachis etiam laicis habetur expressè, cap. eos qui 20. quest. 3. De clericis cap. clericis cap. quicumque ex cler. 23. quest. 8. & aliis, sub quibus religiosi comprehendi poterant. Quod non possunt exercitum ducere, habetur cap. sententiam 9. ne clerici, vel monachi. Congruentia prohibitionis; quia clerici, & religiosi dicuntur Deo seruire, à qua professione secularis pugna multum reuocat. Item clerici sunt ministri Christi, ipsamque representant, qui proprium sanguinem pro aliorum salute effudit. Ergo non licet alienum effundere. Hæc autem prohibitio iure positio facta grauis est, & ad culpam lethalem obligat clericos in sacris constitutos quod satis indicant grauissima pœna clericis pugnantibus imposita. Priuantur namque vsu suorum ordinum; recluduntur in monasterio, & si in bello moriantur, pro illis non offertur sacrificium & oblatio, vt constat ex allegatis textibus. Peccant ergo mortaliter, & ita tradunt ferè omnes Doctores etiam de constitutis in ordine subdiaconatus D. Thom. 2. 2. qu. 40. art. 2. & ibi Caiet. Syluest. verbo bellum 3. qu. 1. Couarruu. Clem. si furiosus 2. pag. §. 3. num. 2. Valent. disp. 3. quest. 16. 4. in princ. Bonac. disp. 2. de rest. quest. vlt. sect. 1. 12. §. 4. Suar. de bello disp. 13. sect. 3. num. 5. Molin. de iust. traç. 3. disp. 108. circa fin. vers. secundum est, Coninch. disp. 31. dub. 6. n. 86. & alij.

3 Sed difficultas est, an monachi laici, & clerici in minoribus ordinibus constituti hac prohibitione rigorosa continentur?

Negant Couarruu. & Bonac. supra, & Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 51. num. 12. Et mouentur, quia consuetudine receptum est hos canones ad illos non extendi: quare dicit Couarruu. de clericis eodem modo ac laicos pugnare posse: consentit Franciscus Suarez nisi habeant beneficium Ecclesiasticum, quia tunc ratione beneficii ad altiorem ordinem aspirare debent, aut saltem debent impedimentum non apponere.

4 Ceterum sententia Molinæ in hac parte mihi magis probatur, quam etiam approbat Coninch. num. 87. Affirmat namque clericum in minoribus constitutum privilegio fori non gaudentem, ad bellum procedere posse aequè ac laicum, quia tantum laicus reputatur. Neque canones aduersus illum procedunt, saltem ex consuetudine recepta. Si autem privilegio fori gaudet, peccat, quia cum ex officio deputatus sit Ecclesiæ seruire, indecens est ad militiam se transferre. Non autem videtur hæc grauis culpa, quia longè est à ministerio altaris, & representatione Christi, ob cuius causam prohibitio facta est. Quod etiam de beneficiato in minoribus constituto dicendum credo, peccare, inquam, tantum venialiter, sed grauius tunc quia nullus text. specialiter de eo loquitur; tum quia beneficium eius exercendum, casu quo retinere illud velis. At potes procedere ad bellum animo relinquendi beneficium, si impedimentum irregularitatis in bello contrahas. Ergo ex beneficio non videris mortaliter peccare. De Religiosis laicis maior est dubitatio, an peccatum mortale committant, si ad bellum procedant, quia cap. eos qui 20. quest. 3. mandantur excommunicari, quod non ferret, nisi graue esset peccatum. Sed dicendum est non obinde præcisè excommunicari, sed quia apostatando à religione se militia, & publicis honoribus tradiderunt. Quocirca ex processu ac bellum solum venialiter existimo peccaturos, grauius tamen quam beneficiatos clericos.

Dixi non posse clericos in sacris constitutos propriis manu pugnare, vel exercitum ducere, aut pugnantibus, percutientibusque præesse, vt inde colligeres posse bello interesse; vt subsidia spiritualia ministrent, milites consolentur, & ad pugnam excitent, modò non excitent specialiter, & expressè ad occisionem, & mutilationem inimicorum; quia hæc officia aliena non sunt à clerici statu, & ita tradunt Couarruu. Coninch. Bonac. Valent. Suar. & alij supra, & constat ex cap. omni timore, cap. hortari, cap. prætere, & alij 2. 3. quest. 8. Neque obstat text. in cap. quod in dubiis, de pœnis, vbi Innocent. III. eodem modo deponi mandat eos sacerdotem, qui gubernant naues ad pugnam, & personam exercitum constitutum, quàm eos, qui alios incitant ad pugnam. Non, inquam, obstat, quia, vt bene dicit Glossa, loquitur text. de bello iniusto, non iusto, argum. cap. sic dignum, §. quæ uerò de homicid. & l. item. Mela, §. item cum in ad l. Aquil.

6 Vt autem clerici hoc officium exerceant, non indigent speciali licentia sui Prælati, quia nullo iure cauetur hanc illis esse necessariam. Nam text. in cap. reprehensibile, & cap. quo ausu 23. quest. 8. qui ad hoc probandum adducuntur, non conuincunt. Nam in cap. reprehensibile, reprehenduntur Episcopi, non quia ad bellum ob consolandos milites, eosque ad pugnam hortandos sine licentia profecti fuerint, sed quia ibi sicut reliqui milites pugnaverint: & quia hac occasione impeditur non venerint ad Concilium, quod Summus Pontifex Romæ congregauit. Text. verò in cap. quo ausu, non de professione ad bellum, sed ad Imperatoris Ecclesiam loquitur, & grauius reprehenditur à Pontifice Episcopus, qui eius mandatum contemnit ob Imperatoris iussa exequenda præcipuè, cum canones euidenter præcipiant nullum omnino Episcoporum, qui Leuitica portione sunt contenti, nisi Summo Pontifice viso, atque consulto ad comitatum, hoc est, ad Imperialem aulam debere contendere.

